

SvD OPINION

Medierna får inte slarva med källskydd

Norra Skåne, Göteborgs-Posten, Ekot, Karlskoga Tidning och nu även Dagens Nyheter. Fem etablerade medier med publicistiska traditioner har eller överlagt röjt eller riskerat sina källors anonymitet, skriver journalisten Nils Funcke.

7 juni 2013 kl 07:48 , uppdaterad: 7 juni 2013 kl 20:06

BRÄNNPUNKT | JOURNALISTIK

Slarviga och ovarsamma medier utgör ett samhällsproblem genom att bidra till att tystnadskulturen breder ut sig.
Nils Funcke

Anonymitetsskyddet för meddelare har en lång tradition i Sverige. Rätten att vara anonym ska säkerställa insyn i allmänna angelägenheter även i de fall sekretessen blivit för stram. Myndigheterna får endast i undantagsfall efterforska vem som läckt och för den som tar emot uppgifterna eller på andra sätt får vetskap om vem källan är gäller en livslång tystnadsplikt.

När medier inte förmår hålla tand för tunga innebär det inte bara att källorna lider skada och att tilltron till medierna naggas i kanten utan framför allt att uppgifter som bör komma i dagen riskerar att förbli dolda. Slarviga och ovarsamma medier utgör ett samhällsproblem genom att bidra till att tystnadskulturen breder ut sig.

De misstag, missgrepp alternativt övergrepp de fem nämnda medierna gjort sig skyldiga till har inträffat oroande tätt.

Justitiekanslern (JK) har hittills agerat i fyra av fallen som alla belyser olika aspekter på meddelarskyddet.

Norra Skånes utgivare, Mimmi Karlsson-Bernefalk, fälldes för brott mot tystnadsplikten av Högsta domstolen i juni förra året. Tidningen hade intervjuat talespersonen för ett medborgargarde som var lovad anonymitet och anonymiserades i tidningen. Men när redaktionen dagen efter fick tips om att han varit ordförande i Nationaldemokraterna publicerade tidningen namn och bild och avslöjade att det var han som var talespersonen.

Trots att han sedan länge dragit sig tillbaka från politiken ansåg Karlsson-Bernefalk att allmänintresset krävde att hans identitet avslöjades.

En fotograf, en reporter och en nattchef på Göteborgs-Posten kommer inom kort att stå inför skranket vid Göteborgs tingsrätt. Enligt JK har de tre agerat så att ett våldtäktsoffer som utlovats anonymitet kunde identifieras av personer i sin närhet och av gamla skolkamrater. Att hon blivit våldtagen var något hon inte ville skulle bli känt ens för sina vänner. Genom uppgifter i texten och en illa maskad bild på kvinnans ansikte röjdes hennes identitet. Tidningen har bland annat försvarat sitt agerande med att man gjorde allt man kunde för att hennes identitet inte skulle röjas.

Dagens Eko publicerade flera hemliga dokument på sin webbplats om den så kallade Saudiaffären. Hemliga uppgifter får visserligen som regel läckas men om hela dokumentet lämnas över bryts meddelarskyddet. Ett av dokumenten Ekot publicerade var så illa maskat att det gick att se vilket exemplar det var och i en liggare på FOI kunde polisen se vem som innehaft just detta exemplar. Ekots ansvariga har förklarat att redaktionen är "extremt noggranna" när det gäller att skydda sina källor och att varje publicering i Saudiaffären noga övervägts och granskats minutlöst. Men publiceringen av dokumenten innebar att kretsen av misstänkta kunde begränsas och en person delgavs som skäligen misstänkt för brott mot tystnadsplikten och förhördes. JK ansåg däremot inte att bevisen var tillräckliga för att hålla för ett åtal och förundersökningen lades ned. Källan kom i Ekots fall, för att uttrycka det folkligt, sannolikt undan med blotta förskräckelsen. Vilket också räddar Ekot från åtal för brott mot tystnadsplikten.

DN:s publicering som SR:s Medierna berättade om den 1 juni ledde till att en person som illegalt uppehöll sig i Sverige kunde identifieras trots löfte om anonymitet. Kombinationen av detaljer i texten och en inte tillräckligt maskad bild tvingade personen att totalt gå under jorden i avvaktan på att han kunde söka uppehållstillstånd. I efterhand har DN tagit bort uppgifter från sin webbpublicering. Det är sannolikt bara en tidsfråga innan JK inleder en förundersökning för brott mot tystnadsplikten.

Precis som i fallet med GP är det sannolikt att misstankarna i första hand riktas mot de på DN som haft kontakt med personen, en reporter och en fotograf. När det gäller brott mot tystnadsplikten är det inte en utgivarfråga utan alla som på något sätt bidrar till att en källa röjs begår ett brott.

De fyra mediernas oförmåga att värna sina källor och i ett fall medvetna avslöjande av källan överträffas dessvärre av ovljan att inse och tillstå att man gjort fel.

Undantaget är Karlskoga Tidnings utgivare Catarina Forsberg. I tidningen har hon bett om ursäkt för att namnet på en insändarskribent publicerades i stället för skribentens signatur. Av oppmärksamhet vid kopieringen av texten försvann signaturen. Catarina Forsberg har nu åtalats av JK för brott mot tystnadsplikten.

Exemplen åskådliggör vilket ansvar som ligger på den som publicerar uppgifter. Ansvaret är totalt och en publicering kan inte tas tillbaka. Det krävs heller inget uppsåt för att brott ska ha begåtts.

JK har inte och bör inte lägga fingrarna emellan utan lagföra de som medvetet eller av ovarsamhet varit slappa i sitt skydd av uppgiftslämnare och därigenom brutit sin tystnadsplikt. Åtal och fällande domar tillsammans med debatt är sannolikt det enda sättet att upprätthålla den säkerhetsventil med ursprung i 1766 års tryckfrihetsförordning som skapades för att motverka korruption och oegentligheter.

NILS FUNCKE

frilansjournalist med inriktning på offentlighets- och yttrandefrihetsfrågor, fd sekreterare i Yttrandefrihetskommittén

MER WEBB-TV

Atal väntar tre kvinnor efter bisarra trakasserier
Källa: Nyhetsbolaget
2013-06-04

Bonniers styrelseordförande: Det här är Jonas eget beslut
Källa: Nyhetsbolaget
2013-05-29

Atal i världens största pengatvätt-härva
Källa: Nyhetsbolaget
2013-05-29

Tidningen Frida kritiseras för vikthets
Källa: Nyhetsbolaget
2013-05-07